

Universal Declaration of Human Rights - Julia

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA' MUME MƆƆGƆƆYA' HAKEYAW DANTIIGELIIKAN

Kúmanabila

K'à mìnà à mà kó dúnya' mànton' bɛɛ ká kan ni bònɔya ye, àni kó bɛɛ ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bɛɛ ya hɔɔɔnya' sàbati, kà bɛɛ kánya násuma' dúnya' sìgi' la.

K'à mìnà à mà kó mɔɔɔya háke lɔnbaliya' ni à jàtébáliya' nàna ni syáman ye dúnya kɔɔɔ, minw kà hádamadenw dùsu' kàsi, àni K'à mìnà mà tèle kúra min bɔra, à fɔra kó kúma' mín ká dí mín yé, ò bé ò fɔ, díina' mín ká dí mín yé, ò bé ò ke, kó mɔɔɔw kà síran ɔɔɔn ná, ò bánna, kó fàgantánya júgu bánna, ò kúma' kera benkan ye min kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à mìnà à mà kó kà mɔɔɔya' háke' látanga ní sàriya' sìgili' yé sèn kán, yé wájibi yé wálasa mɔɔɔw kàna wájibiya kà múruti bènkánni' kánma, àni fàngajúgu' kánma,

K'à mìnà à mà à ká kán tériya' yé ke jàmanaw ni ɔɔɔn cɛ,

K'à mìnà à mà dúnya' mùme sáratikan' ná, Dúnya' Jàmanaw yá tɔ màntonw bɛɛ kà à yira kó ù lánin be mɔɔɔya' hákeyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bònɔya' ní à lànbe' la, ù lánin be cɛw ní mùsow kányanɔɔɔmɔɔya' lá háke' lá, ní ù kà nàniya' sìri kà mɔɔɔya' yá ɔɔ sàbati, àni kà nánamaya' kecogo núman' sìgi sèn kán hɔɔɔnya' berebere kɔɔɔ,

K'à mìnà à mà Dúnya' jàmanaw kà à nàniya kó ù bé jen ní Tɔnba yé kà mɔɔɔya' hákeyaw látanga à ná' mà dúnya' mùme kɔɔɔ,

K'à mìnà à mà, ò nàniya núman té sé kà síra' sɔɔɔ ní benkélenma má ke mɔɔɔya' hákeyako ní à hɔɔɔnyako' kán,

Dúnya' tɔnba' ya ɔɔɔnɔlajereba' kà í kán' bila kà dunya' mumɛɛ mɔɔɔɔ hakeeyaw dantigeeɔɔɔlikan gánsi kà à yira ò ɔɔnàniya ɔɔɔuman yé fɛɛn ye, mín ká kán kà keɛ mànton' ni náɔɔɔn' bɛɛɛɛ làɔɔɔnini ye, yálasa mɔɔɔɔ kelen kelen bɛɛɛɛ, àni jeeɔɔɔ kelen kelen bɛɛɛɛ ye nín dantigeeɔɔɔlikan' nín tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kɔɔɔɔ, kà fɛɛɛɛ keɛ dɔɔɔɔnín dɔɔɔɔnín ù ya húkumu' kɔɔɔɔ, wálima dúnya bɛɛɛɛ kɔɔɔɔ, kà hákeɛya nínugu ní hɔɔɔɔɔnya nínugu látàngali' yíriwa, àni kà à keɛ bɛɛɛɛ ye sɔɔɔn ù mà ɔɔɔà mà, à keɛra ù ya jàmana kɔɔɔɔɔna ye, wálima jàmana gbeɛɛɛ min bé ù ya màra' kɔɔɔɔ.

Baabu ɔɔnna

Wólo' lá, hádamaden' bɛɛ ye hɔɔɔn ye, bɛɛ ká kán lànbe ní hákeyaw Mɔɔɔ bɛɛ ye hákilitigi ye, bɛɛ ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà ɔɔɔn mína ní bádenya ye.

Báabu 2 nan

Mɔɔɔ' bɛɛ dɔ be kà à lɔn kó í ká kán ní mɔɔɔya hákeyaw ní à hɔɔɔ kófɔnín' bɛɛ ye nín dantigeeɔɔɔlikan' nín kɔɔɔ, mɔɔɔ má bɔ mɔɔɔ kerenkerenninya lá, fàragbeko ni fàrafínko te à la, síyawoloma te à cɛ ni múso má bɔ ɔɔɔn ná, í be kán mín fɔ, ó té à la, díinako té à lá, hákilila ye mín yé pólítikiko' lá, wálima hákilila gberew, ó te à bɔɔɔɔko te à lá, n ye fàgantanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígíya ni bólokolonya te à la, nàmakalako ni hɔɔɔnyako te à la ; fen o fen be nà ní wólomali' ye mɔɔɔw ní ɔɔɔn cɛ, ò sí te à lá.

O cógoya kélen mà, bɔɔɔɔ má bɔ bɔɔɔɔ la. I bɔɔɔɔ' lànbe' tɔw cɛ' mà, í ya jàmana' kera jàmana' yeremahɔɔɔnyanin ye, à ke jàmana ye mín be jàmana gberɛ ya màra kɔɔɔ, wálima à be à yere bólo jàmana gberɛ ya húkumu' kɔɔɔ, wólomali sí te ke kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mɔɔɔ' kera cogo ó cogo, à ká kán ní jánamaya' ye, à ká kán ní hɔɔɔnya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔɔɔ sí te sé kà mìnà kà í ke jɔn ye wálìma kà í ke bólokɔnɔmɔɔɔ ye, jɔnya' bánna, jɔnféere' bánna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔɔɔ sí ye jàngáta, wálìma kà làjába, wálìma kà à ní tɔɔɔ, níjuguya' dānmátème' fɛ, fɔ kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bɛɛ ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kera yɔɔɔ ó yɔɔɔ ye.

Báabu 7 nan

Bɛɛ ká kán sàriya' lá, àyiwa bɛɛ ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má ke wólomali ye. Bɛɛ ká kán ní kɔsemɛ ye sàriya' là kà i yere tànga bɔ wólomali' sugu ó sugu mà, mín be dāntigelikan' nìn sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔlì' ye.

Báabu 8 nan

A be ben mɔɔɔ bɛɛ ye cɛn yere l, í ye í ya jàmana' sàriyasɔ' màgbɛ sàriya' mín jásininin be ò kóna' mà, kà i lákisi kà bɔ wálew mà, mínw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔɔɔ sí ye mìnà, wálìma kà dòn kàso' la, wálìma kà à gbɛn kà bɔ à fàso' la, kà à sɔɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔɔɔ' bɛɛ ye, bɛɛ fána ká kán ò lá, ni bèn kera i kán, i ya kiti tigɛ námara te mìn na, bɛɛ ja'na, tiribinali la, mín be à yere sàgo' la, ká kán mín na fána, tiribináli' mín bena jó dí à mà kà à ya háke lɔ à ye, wálìma kà jàlaki' bèn à kán cɛn' yere la, ni à jó tɛ à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mìnalikɔ lára mɔɔɔ ó mɔɔɔ kùn, à te se kà mìnà ábada, fɔ ní kíti kà à yira tiribináli' la, kà à sɔɔ áwoka kà à láfàsa, kó àle nɔ' lò làkika' la.

2. Mɔɔɔ sí te se kà mìnà kó la, kó' mín ketuma' kà à sɔɔ kójugu te i ya jàmana' kɔnɔ, wálìma dúnya' sàriya' la. Mɔɔɔ' be kó' ke tuma' mín na fána, à ni nàngíli' mín ká kán, ò wágati' la, fóyi te se kà fàra ò kán kɔ' fɛ.

Báabu 12 nan

A te ben mɔɔɔ sí ye i sèn' dòn mɔɔɔ gberɛ ya jánamaya' kónaw la, à ya sókɔnɔ kónaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔnɔna gundow la, kà à sɔɔ jɔnɔn te à lá ; wálìma kà mɔɔɔ' lèebu, kà à tɔɔɔ' cɛn. Sàriya' ká kán kà lɔ bɛɛ kɔ kɔɔ kà i látàngà kà bɔ ò kó sùguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kɔnɔ, yɔɔɔ ó yɔɔɔ ká dí i ye, jàmana' yɔɔɔ' mín ká dí i ye, kà sìgi yèn fána, o benna bɛɛ ye.

2. Kà bɔ i fàso' la à ká dí cógo' mín, kà sègi à ká dí i ye cógo' mín, ò benna bɛɛ ye.

Báabu 14 nan

1. jánimabori' já, mín ye kà siran i ní' já kà i yere jíní, à be ben bɛɛ ye ye dógotu jíní, kà jàmana gberɛ jíní, kà i kàlifa' sigi yèn, wà jàmana sí te se kà bàn i la kà i gben.

2. Kà kójugu' ke sàriya' ká kán kà i nɔ' mìn na, wálima mín dúnya' sàriyaba' sɔsɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana gberɛ la, ò kó tɛ.

Báabu 15 nan

1. Mɔɔ' kera cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénnya ye.

2. Mɔɔ si ya jàmanadénnya' te se kà bɔsi i la kà à sɔɔ kùn jɔnjɔn te à wà mɔɔ si te se kà mɔɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénnya' la kà dòn dɔgberɛ tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálíkuya' mà, à be ben i ye fúru ke, kà ke ; lónanya ní dɔgulénnya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bɛɛ ká kán sàriya' la, fúru' sirilí' la, cɛlasígi' kɔɔ, àni fúrusa' tá fànfɛla' la.

2. Fúru' te sé kà sirí ní à má ke ni fúruɔɔn' fila ya jen' ye.

3. Dénbaya dénbayaw kenin jɔɔn kán, ò le ye sigida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sigida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Mɔɔ kɛlen, wálima jekúlu', bɛɛ ká kán ni táya' ye, bɛɛ tá ye i tá ye.

2. Mɔɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mín ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mín mìn, díina' mín ká dí i ye, benna bɛɛ ye ; ò kɔɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgbɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa bɛɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' ke i kélén, wálima jàma' la, sùtara la wálima kenɛ' kán, à kera kàlanni' tá síra' ye, wálima bàto' tá síra', wálima séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí mɔɔ' mín ye, ò benna i ye, à fɔli' kenɛ' kán, ò dàgara ye. O kɔɔ' ye kó mɔɔ si te se kà mɔɔ tɔɔɔ à hákilila' kánma, mɔɔ se kà mɔɔ' bàli kà kùnnafóniw gánsi yɔɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Kà jɔɔn lájen jɔɔnye bolo mà, wálima kà tɔn' sigi, ò dàgara mɔɔ' bɛɛ ye.

2. A te se kà wájibiya mɔɔ si kán, kó i ye ke tɔn dɔ tonden ye kà à sɔɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sèn' dòn i fàso' kónaw jánaboli' la, à kera yerebakun' ye wálima i kà i wàsa' dòn mɔɔ gberɛ la, i yere kà mɔɔ' mín sùgandi i yere mà.

2. Kà lɔyɔɔ' sɔɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben mɔɔ bɛɛ ye, wà bɛɛ ká kán à la.

3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ñ lánkenemaya kàlafili' sèn' fɛ, ní' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlafili' ká kán kà ke tuma ni tuma, bee ye wóte cógo kélen na, gùndo la wálima cógo la, bee be i yere le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sigidénýa' húkumu' kɔɔ, bee ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ demɛ' ye, i ya dúnyalatige' gbeleyaw la ; bee ká kán ni nàfasɔɔ hákeya' ye, àni mɔgɔya' hákeya', àni lonko' ni séko' hákeya' mín be í lànbe' kɔɔta, ká í ya hádamadenya' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bee ká kán ni báara' ye, báara' mín ká dí à ye, bèn te ke à kán báara' mín na ; bee ká kán ká látànga báarasɔɔbaliya' fána mà

2. Mɔgɔ' ni mɔgɔ' mín ya báara' ye kélen ye, òlugu ká kán ni sàra kélen ye, wólomali te mín na.

3. Báarakela' bee ká kán ni sàra ye, mín be bèn à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' nà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù háke' la, bònýa' kɔɔ ; ká sínìnasigi' fána jàte' mìnà ò la n'à be bèn.

4. A be bèn bee ye sendika sigi, wálima ká dòn sendika' la, yálasa ká i yere látànga.

Báabu 24 nan

Bee ká kán ni làganfiya' ni dàamu' ye : ò be à yira ko dàn ká kán ká ye báara' kùntaga' la, báarakela ká kán ká baara' bíla tuma ni tuma.

Báabu 25 nan

1. Bee ká kán ni jánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fɛɛɔɔ, ù siyɔɔ', ù fúrakeli', àni jánamaya' làganfiyalan' be mɔgɔya cógo' mín ; báarakela' ká kán ni màrabólo' ya demɛ' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' ká lásigi, ní lùjura ká à sɔɔ, ní à ke friyato ye, ni kɔɔ' nàna ká à dese, wálima gbeleya' fɛn ó fɛn ká à sɔɔ, mín be à ke deseɓagato ye ká à sɔɔ à yere nɔ te.

2. Mùsow ya kɔɔmɔya' ni dénw ya dénmisenya' ká kán ní demɛ màgbèn kerénkerennin ye. A kera fúrukɔɔden ye, wálima à kera fúrukɔɔfeden ye, dén' bee ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bee ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán ká bɔ ò kàlan' nà, i n'áfɔ kàlan' dùgumála' fɔ ká tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Ká tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tekinikikálan' ni báarakalan' ká kán ká ke fɛ lɔɔkɔnín ye ; sánfekalan' ká kán ká mɔgɔya bee mà, bee ká kán ká kánya à la.

2. Kàlan' làníni' ká kán ká ke ká mɔgɔ' ya hádamadenya' fá, àni mɔgɔya' hákew ni à hɔɔɔnya' lásàbati. A ká kán ká mɔgɔnfaamuya mɔgɔnbonya' sàbati mɔgɔw ni mɔgɔn cɛ, ká tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni mɔgɔn cɛ, àni ká dúnya' tɔnba' demɛ nàsuma' la dúnya' kɔɔ.

3. Dén' ládamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàce ni bàmuso' tá lè ye fɔlɔ.

Báabu 27 nan

1. A be bèn bee ye i sèn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájekow ni jánagbew la, ká dàamu' sɔɔ sékow la, àni ká i niyɔɔ' ke lonkow yíriwali' la, ká ù nàfa' sɔɔ.

2. Fɛn ó fɛn bɔra lonkow ni sékow ni másalaw kɔɔ, ní à bɛna ke báasi mɔgɔw mà, à kera ù bólofen cenni ye wálà kùnmásúulì, bee ká kán ni làtangali ye òlugu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigelikan' nɔɔ hákeyaw ni hɔɔnya' sàbatili' sigida' la, jàmana' kɔɔ, àni dúnya' mùme kɔɔ, bee ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

- 1. Sigida' ya háke' ye mɔɔ kélen kélen bee kùnkò ye, k'à lá à kán ní sigida' te, i ya mɔɔya' te dáfa.*
- 2. Dàn sí te mɔɔ' ya hákeyaw' ni à ya yeremabila' la, fó à dɔ be kà i kɔɔsi à kana mɔɔ ghere tɔɔ, à ye i jànto mɔɔ ghere ya hákeyaw la, àni jógonumanya' ni jàli' ni jàma' làganfiya' kánma, beekanya' kɔɔ.*
- 3. O hákeyaw ni n-tá-ye-n-ye-ye' te ben cógo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔɔ.*

Báabu 30 nan

Yɔɔ sí te dantigelikan' nɔɔ kɔɔ, ní fànga, wálima jàmakúlu, wálima mɔ gbansan be sé kà múriya ghere bɔ ò kɔɔ kà nà ni ków ye wálima wáleyaw ye, minw bena ni dantigelikan' nɔɔ hákew ni à hɔɔnya' bènni' ye.
